

כיון שגדולה מעלת אברהם ושרה בהכנסת אורחים, וכמסופר בפרשה הקודמת שאברהם שחט ג פרים כדי שיכול ליתן לכל אחד משלושת האורחים מן המובחר, ושרה לקחה סולת והכינה עוגות כוי — הרי מובן, שגם הציסה שהכינה שרה מצד עצמה הייתה במדה גדולה ביותר. אבל אעפ"כ, הרי זה בהגבלה. וכזה ניהוסף שיהיה "ברכה מצוי" בעיסה" — תוספת ברכתו של הקב"ה, שתוספתו מורבה על העיקר.¹ "נר דולק מערב שבת לערב שבת":

הנר שהדליקה שרה מצד עצמה — ככל שתגדל מעלתו, הרי זה ענין שבהגבלה. וכזה נחזקתה ברכה מלמעלה שיהי"י "נר דולק מערב שבת לערב שבת", שזוהי"ע התמידות ובל-גבול — שהרי גם בערב שבת שלאח"ז הדליקה שרה נר שהי' דולק מערב שבת לערב שבת, הי' הנור דולק בתנודות; אלא, שמצד מעלה עבודת המטה (שלא יהי' בבחינת "גזמא דכיסופא"²) הי' זה באופן שבערב שבת שלאח"ז תהי' פעולת הדלקת הנר ע"י שרה.

וכללות הענין כזה — שמבלי הכט על גודל מעלת עבודת שרה מצד עצמה,

— כמובן ממאור"לי בנוגע להאבות שהזשיעין הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא,³ והיינו, דכשם שלעתיד לבוא כתיב"י "את רוח הטומאה אעביד מן הארץ", כמו כן הרי אצל האבות, כדאיתא בירושלמי "אברהם אבינו עשה יצר טוב, דכתיב"י ומצאת את לכתב נאמן לפני", (שזוהי"ע נעלה יותר מדוד שה"הגו בלכתו . . לכי"ו חלל בקורב"י), וער"ז גם בבבלי, כדאיתא במסכת נדרים⁴ שהמליכו הקב"ה . . על מאמים וארבעים ושמונה אברים,⁵ וכללות עבודת האבות הייתה בבחי' מרכבה⁶, כמבאר בחניפ"א⁷ "שכל אבריהם כולם . . לא נעשו מרכבה רק לרצון העליין לבדו כל ימיהם" —

הנה נוסף לזה נמשכה גם תוספת ברכה מלמעלה, שזוהי"ע המשכה הכל-גבול.

וכאמור לעיל, "מעשה אבות סימן (ונתנת-כה) לבנים", שזהו הכח

- (1) בי"מ פ"ג, ב. הובא בפרש"י וידא י"ח, ז. ברכות פ"ט ה"ה. טוטה פ"ה ה"ה.
 (2) בי"ר פס"א, ה. ת"ח.
 (3) תהלים קט, כב. תומ"ט ט, ח.
 (4) ל"ב, ב. ראה ירושלמי עולה פ"א ה"ג. הובא
 (5) וכו"מ. לק"י"ח צ"ז, ר"ע"ד. וכו"מ.
 (6) בי"ב טז, ט"ט ובאילן. ראה פ"ט פ"ג, ז. וז"ג ר"ג, ב.
 (7) זכרי"ג יג, ב. פ"כ"ג (כח, ב), (16)

בסי"ר. שיוחת ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו, ה'תש"פ.

בלתי מוגה

א. על הפסוקי "ויהי" חיי שרה גי' שגי חיי שרה", איתה במדרשי' — והובא בפירושי רש"י — ש"כולן שוין לטובה".

ובהקדמה — שכיין שרשי" מביא את דברי המדרש בפירושו על התורה, מובן, שענין זה שייך לא רק לעולם הדדוש, אלא גם לאלו שלעת-צחה שייכים הם רק לפירוש החומש כפשוטו, וכידוע ההפרש בין פירוש רש"י על התורה לפירוש הרשב"ם, שדברי המדרש שהובאו בפירוש רש"י שייכים הם גם להלמוד ע"ד הפשט.

והרי יקוצים דברי רכותינו נשיאינו אודות גודל החשיבות וההכרח בלימוד פירושי רש"י על התורה.

וענין זה שהתורה מספרת לנו אודות שנות חיי שרה שהי' "כולן שוין לטובה", הוא בבחי' "מעשה אבות סימן לבנים"⁸, היינו, שכל אחד מישראל יכול להגיע לדוגא כזו שיהיו כל שנותיו שוין לטובה.

ב. במה מתבטא הענין שכל שנות חיי שרה היו שוין לטובה? — על כך מסופר בסיום וחומם הסדרה⁹ ש"כל זמן ששרה קיימת הי' נר דולק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצוי" בעיסה, וענן קשור על האוהל".¹⁰ "ענן קשור על האוהל":

כיון שאברהם ושרה לא היו דרים במקום קבוע, אלא היו נודדים ממקום למקום, לכן לא דרו בכית הכנוי מעצים ואבנים, כי אם באוהל, שענינו הוא להיות מחסה משמש וממטר. ונוסף לזה הי' גם "ענן קשור על האוהל", שזהו ענין של הגנה נוספת. והיינו, שלכל לראש כנו בעצמם אוהל, שזוהי פעולתו של האדס בענין ההגנה, ולאחרי כן הייתה תוספת הגנה תלמענה — "ענן קשור על האוהל".

"ברכה מצוי" בעיסה":

- (1) ריש פרשתנו.
 (2) ראה גם בי"ר רפ"ח.
 (3) ראה סו"ש חוצ"ט ס"ע 197 (נערוק) (5) בי"ר פ"ט, טו. הובא בפרש"י פשתות
 בי"ר"ם י"ם, כט שבט). כ"ד, טז.
 (4) ראה תנחומא ל"ך ל"ך ט. בי"ר פ"ט, ג.
 (5) רמב"ם ל"ך ל"ך י"ב, ג. ונח"ר.
 (6) ראה פ"ט פ"ג, ז. וז"ג ר"ג, ב.

ענינו של נר — שאינו פועל דבר חדש, שהרי כל הדברים שנמצאים בהודו בשעה שמדליקים בו נר, היז בו גם לפני שהדליקו את הנר, אלא החילוק הוא, שלפני הדלקת הנר שרר חושך ולא ראו מאומה, וע"י הדלקת הנר נעשה אור, ורואים כל דבר בכירור.

וכמו"כ בעבודה — כדאיאא במגורא²⁵ והוכא בקונטרס עין הדיוק²⁶ בפירוש הכתוב²⁷ כי נר מצוה ותורה אור, "חלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור וכו', משל לאור שהי' מהלך באישון לילה ואפילה ומתירא מן הקוצים ומן הפחמים (גומות) כו' ואינו יודע באיזה דרך מהלך, ונדמנה לו אבוקה של אור כו' כיון שעלה עמוד השחר כו'" — שענין החושך שלא רואים היכן נמצאים הייט שיכולים להחליף טוב לרע או רע לטוב, מתוק למר ומר למתוק וכו'.

ולכן, נוסף על העבודה ד"עיסה" ו"אהל" (פנימי ומקיף), צריכה להיות גם העבודה ד"נר דולק" — להאיר ע"י המאור שבתורה, וזה פנימיות התורה²⁸, שמאירה לו בכל ענינו.

וכמו הענין ד"נר דולק" כפשוטו, נר שבת, שענינו הוא בשביל שלום בית²⁹, היפך המחלוקת והפירוד, היינו, שלולי האור שע"י הנר דולק יכול להיות אצל ענין של מחלוקת ופירוד — שכונגע לענינים מטויימים הרי הוא מודה שהם שייכים לאלקות, אבל בנוגע לענינים אחרים חושב שהם שייכים אליו ויכול לעשות כרצונו, וכדי שלא יהי' פירוד בענינו צריכה להיות העבודה ד"נר דולק".

וכאמרת פשוטות: יהודי יכול ללמוד תורה ולקיים מצוות בהירור כל ימיו, אבל, ללא אור, וללא חיות והתלהבות, ולכן, מוכרחת להיות העבודה ד"נר דולק", שהי' אור וחיות בעבודה דתומ"צ, וענין זה נעשה ע"י המאור שבתורה, וזהי' פנימיות התורה.

וצריך להיות "נר דולק מערב שבת לערב שבת", היינו, שהענין ד"נר דולק" צריך להיות בתמידות, כך, שבכל מדריגה שמגיע אלי' צריך לפעול בה תוספת אור³⁰, וענין זה פועל לא רק בעבודה ד"מי שטרד מערב שבת", אלא גם בהענין ד"יאל כשבת"³¹.

25 קה"ע שם. המשך הערי"ב ח"ג ע' אישכב.
26 בתולות.
27 קה"ע ח"פ"ט ע' 176. וש"י.
28 ראה שבת כג. ב.
29 חסר קצת (המח"ל).
30 ראה פתחת דארכי"ב ב' ובפי"י יפה.
31 ע"ז ג' טע"א. עק"ש שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפי"י

שיש לכל אחד מישראל בירושה מאבותינו — ירושה שאין לה הפסקי', אלא נמשכת בכל דור ודור — שכאשר מתייגע בעבודתו כפי כחו, הנה לאחרי כך נותן לו הקב"ה תוספת ברוכה על העיקר.

וכמאר"ל¹⁸ "יגעת ומצאת", והיינו, שלאחרי שישנו אצלו ענין היגיעה כפי כחו, אזי "ומצאת", שנעשה אצלו ענין של מצאה שבאה בדיסת הדעת¹⁹, כיון שנותנים לו מלמעלה הרכה יותר ממה שהתייגע, באין עורר²⁰.

ג. ויש להוסיף ולבאר הדיוק בני' ענינים הנ"ל דוקא: יודע שכללות צרכי ועניני האדם נחלקים לשני סוגים: פנימיים ומקיפים. ישנם ענינים שהאדם לוקח אותם בפנימיות, כמו ענין המזון, ויש ענינים שאי אפשר לקחת אותם בפנימיות, אלא הם עומדים בבחי' מקיף — מקיף ולבוש, או מקיף נעלה יותר, מקיף דבחי²¹.

וחזו ב' הענינים ד"ברכה מצוי' בעיסה", ויענין קשור על האוהל²²: עיסה — שממנה עושים לחם, שבה נכלל גם כל דבר מאכל שקרוי לחם, כמו "עבד לחם רב"²³ — הו"ע המזון, בחי' הפנימיות; ואוהל — בחי' המקיף.

וענינם בעבודה: העבודה שע"פ טעם ורעת, "ככל לבכך וכל נפש"²⁴ — היא בחי' הפנימיות, והעבודה שלמעלה מטעם ורעת, "ככל מאד"²⁵ — היא בחי' המקיף, שהי' העבודה ד"בכל מאד" ענינה שהאדם יוצא מהצירוף שלו, שזוהי ש"מאד" אחריות "אדם", אבל בצירוף אחר²⁶, כי, כדי לבוא לכחי' "מאד" צריך לצאת מציות "אדם", וזהו ענין המקיף. והנה, כללות העבודה כ"ב הכחי' דפנימי ומקיף היא מצד האדם; ולאחרי שהאדם מתייגע בה כפי כחו, אזי נותנים לו מתעלה תוספת ברוכה, בברכתו של הקב"ה שתוספתו מוזהב על העיקר, בכחי' כלי גבול — שזוהי הענין ש"ברכה מצוי' בעיסה" ויענין קשור על האוהל²⁷.

ד. וכיאר ענין הג' — "נר דולק מערב שבת לערב שבת" (בקצרה עכ"פ, מפני קוצו העומן):

17 ב"ב קכט. ב.
18 מגילה ג' רע"ב.
19 סנהדרין צ"ג א.
20 ראה גם תוי"ט ח"ה ע' 148. וש"י.
21 ראה לקויות ברכה צ"ח, טע"ב ואלף.
22 דניאל ה', א. וראה פרי"ש ויצא לא, נד. ויקרא ג', יא. אמור כא, יז.
23 ואחתון ג' ה.
24 ראה זוה"ק רמ"ב. ב. ב"ר פ"ח, ה.
25 ובפרי"ש. תוי"ט ח"ב ע' 202. וש"י.
26 רמב"ם.

לכרא לפני או לאחורי הפרטים, ומהו הסדר שתחילה אומר פרט, ואח"כ הכלל, ואח"כ עוד פרט?

ג) כיצד אפשר לומר שהענין ד"שויתר הוי' לנגדי חמידי" הוא "מדונה גדולה מאד" — הרי התחלה השולחן ערוך³⁶ הוא בענין "שויתר הוי' לנגדי חמידי", שענין זה צריך להיות מיד כשניצור משינתו, עוד לפני נטילת ידיים, ולפני אמירת "מודה אני", שאז בודאי אינו שייך עדיין למדרגת גדולות?!

ועכ"פ, להענין ד"שויתר" שאודותיו מדובר בש"ע, והענין ד"שויתר" שאודותיו מדובר בצוואת הריב"ש, הם ענינים שונים.

ולע"פ המדובר בהתועדויות שלפניי שהכאורים בתורה הכעש"ט נלקחים מתורת הטיית חב"ד, ש"היא היא תורת הכעש"ט" — יובן גם ענין זה ע"פ המבואר בתורת הטיית חב"ד.

ח. מבואר כ"מ"י שעיקר עבודת האדם היא בכדור המדות חגיגת, אלא שבכדי שתהי' העבודה במדות צריכה להיות ההתחלה מחב"ד, ולבסוף צריכה להיות ההמשכה גם בחב"ד, אבל העיקר היא העבודה בהמדות חגיגת, שהיו עיקר האדם, ועל שם זה נקרא "אישי", כידוע³⁷ שותאר "אישי" מורה על המדות.

ובעבודת המדות ישנה כמה מדרגות, ובכללות הוי"ע אתנפאי ואתנפכאי.

והנה, כיון שהאדם צריך לעסוק בעבודת המדות, עליו להתכונן תחילה כדי לידע היטב (עוט פאנאנאנדקלייכונג) פטי מדרתו — איה ענין הוא מצד מדת החסד, שהיא בתנועה של התרחבות והתפשטות, ואיה ענין הוא מצד מדת הגבורה, שהיא בתנועה של כיווץ וצמצום, וכי"כ בשאר המדות.

והנה, טבע האדם הוא שכאשר משבחים אותו הרי זה נוגע במדת חסדו, ומצד זה עומד בתנועה של התגלות, התרחבות והתפשטות; ולאידך גיסא, כאשר מבזים אותו, הרי זה נוגע במדת גבורתו, ומצד זה נעשית אצלו תנועה של כיווץ וצמצום.

והמדובר הוא אפילו בנוגע לאדם שמתנשא מהזולת שמכבד או

36) ברמ"א, ובש"ע אדה"י במחז"כ — לאדהאמ"צ (מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע"ד ואילך).

37) ראה בארוכה ר"ה אל תצר את מואב (38) ראה סה"מ היש"ת ע"ד רפ"ד.

ה. וכל זה צריך להיות באופן ש"כולן שוין לטובה":

בכל השנים ובכל הזמנים, הן כאשר טוב בגשמיות והעבודה היא בקבל, והן כאשר העבודה היא בקושי — צריך להיות "כולן שוין לטובה" בכל ג' העינים הנ"ל: "בדכה מצויה בפיסה", "ענן קשור על האדמה", ו"ער דולק מערב שבת לערב שבת",

שהנה ענין פנימיות התורה כפי שנתבאר בתורת החסידות, וכפי שכותב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע במכתבו הידוע ליי"ט כסליו³²: "יודיא היא תורת הכעש"ט",

והרי ע"י הפצת המעיינות דתורת הכעש"ט אזי אתי מרי³³, במהרה בימינו.

* * *

ו. בספר צוואת הריב"ש — לאחרי הפסקא הראשונה שנתבאר בהתועדויות הקודמות³⁴ — ממשיך בפסקא הב':

"שויתר די' לנגדי חמידי³⁵, שויתר לשון השתנות, בכל דבר ומאורע הכל שוה אצלו, בין בענין שמשכתיך ואותו בני אדם או מבדן אותו, וכן בכל שאר דברים. וכן בכל האפילויות, בין שאוכל מעינים בין שאוכל שאר דברים, הכל ישוה בעיני כו"ו".

ולאחרי שממשיך עוד ענינים (שיתבאר בעזה"י בהתועדויות הבאות), מסיים: "יזה מדרגה גדולה מאד".

ז. והנה, בנוגע לענין ההשתנות אינו מביא רא"י לדבר, ומה מוכן, שמפרש שזהו הפטת בפסוק "שויתר הוי' לנגדי חמידי", שמצד זה ש"הוי' לנגדי", נעשים אצלו כל העינים בהשתנות.

אך צריך להבין:

א) למה מפרט כמה פרטים, ואומר גם "וכן בכל שאר דברים" — דממה"פשיך: אם מפרט פרטים, אינו צריך לומר "וכן בכל שאר דברים", ואם אומר "וכן בכל שאר דברים", אינו צריך לפרט פרטים?

ב) גם אם מפרט כמה פרטים ומוסיף גם כלל — ה"י צריך הכלל

32) אג"ק של ח"א ע"ד רמ"י (נתחן שמחת ביה"ש ס"כ ואילך: ליל שמחת ס"כ ב"הי"ס יום" בחולות).

33) ראה אג"ק דהכעש"ט — כש"ט ואילך: שבת בראשית ס"ד (לעיל ע"ד 32 ואילך: ע"ד 55 ואילך: ע"ד 91 ואילך: ע"ד 131).

34) שיתחן: יום ב' דחוד"ס ס"ב ואילך: 35) תהלים טו, ת.

עצמה אינה צריכה חזקון כלל כיו"ל ולא היוצרכה להחליט בעודה? וכי רק כיו"ל להמשיך אור לתקנם כו"ו⁴⁴, והיינו, בידור עיני העולם. ולכן צריך להיות ענין ההשתוות גם בנוגע לעבודה הבירורים.

וזהו שאומר הפעמי"ט י"ז ב"ל האביליות" — שהמזדבב כאן אינו אודות עניני האדם עצמו, אלא אודות ענינים שמחוץ הימנו, שהרי עבודה הבירורים כחלקו בעולם, הנה גם כזה צריך להיות ענין ההשתוות, שלא נוגע לו אם זוהי עבודה שיש בה עריכות (א"א געשמאקע עבודה"א) אם לא, אלא היא עושה את הכל בהשוואה, והיינו לפי שאינו מציאות לעצמו, אלא כל מציאותו היא "שויתי הוי' לנגדי תמיד".

יא. ועפי"ז יובן מה שממייים "זה מדרגה גדולה מאד":

בהתחלת הש"ע מדובר אודות הענין ד"שויתי הוי' לנגדי תמיד" בפשוטו, שזוהי התחלת העבודה, ע"ד לפני אמירת "מודה אני" (כנ"ל), וענין זה נותן כח לקיים את כל ד' חלקי השולחן ערוך:

ואילו הענין ד"שויתי" המבואר בצוואת הרבי"ש הוא "מדרגה גדולה מאד", שכאה לאחר כללות העבודה דאתנפלא ואתהפכא, עד שמגיע לבחי' ביטול במציאות, שאז נעשה אצלו ענין ההשתוות הן במדוחו, והן בכל עניני נפשו, ועד גם בחלקו בעולם, שבכל הענינים לא נוגע לו אם זוהי עבודה מתקנה או מאכל מר, כי, כל מה שנוגע לו אינו אלא שזוהו יצוץ העליין, ו"באור פני מלך חיים"⁴², ו"מתי" החיים יתן לך חיים"⁴³.

* * *

יב. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויהי חיי שרה ג'.

* * *

יג. בפרשת השבוע מדובר אודות תמונת יצחק ורבקה — כמסופר באריכות ובפרטיות, וכמאוד"ל⁴⁴ "יפה שיחתן של עבדי אבות. שהרי פלישה של אלעזר הונכפה בתורה" — שנוסף על המבואר⁴⁵ שישואר יצחק ורבקה הרי"ע יחד מ"ה וכו", שזוהו כללות כל התורה כולה, הרי גם במשמיות כפשוטו היתה זו ההתנה הראשונה אצל בוי" (משא"כ

44) ב"י פ"ט, ת. הובא בפרשי" פדשתו כד, מב.
45) מש"ל טז, טו. ראה לקי"ת ברכה צו, סע"ג ואל"ך. ובכ"ג.

41) תריא פ"ז (מת, ב).
42) מש"ל טז, טו.
43) ימא עא, א.
44) תריא פ"ז (מת, ב).
45) מש"ל טז, טו.

מבזה אותו, ואעפ"כ הרי זה פועל עליו. וכמסופר בגמרא⁴⁶ אודות מלך אדיר — ודרי המלך הוא מנושא מכל העם ועד להתנשאות עצמית — שכאשר העבירו לפניו שונאן, פעל הדבר כיוון בנופו הנשמי. וכל זה — אפילו כאשר רק ראה את השונא, היינו, שראה שישנה מציאות שמבזה אותו, ומכ"ש כאשר הלה מבזה אותו בפועל, הרי זה בודאי פועל בו כיוון.

אמנם, כל זה הוא בשעה שהוא צדיין במציאותו, והיינו, שאע"פ שעסק בבירור המדות בבחי' אתנפלא ואתהפכא, הרי הוא עדיין במציאותו, ולכן, כאשר מכבדים אותו הרי זה נוגע במדת חסדו, וכאשר מבזים אותו הרי זה נוגע במדת גבורתו; אבל כאשר מגיע לביטול במציאות לגמרי, אי"ל לא נוגע לו כלל לא מה שמכבדים אותו ולא מה שמבזים אותו, שזוהו אצלו בהשוואה ממש.

וזהו דרישת תורת הכעשי"ט — שיהי' ענין של השתוות ("שויתי") בכל עניני מדוחו, כן, שגם כאשר מישזו מבזה אותו, הרי אף שידע מעלת עצמו (כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁷ שכשם שצריך לידע חסדנות עצמו כן צריך לידע מעלות עצמו). שעסק בבירור המדות בבחי' אתנפלא ואתהפכא, מ"מ, אין זה נוגע לו כלל, כיון שאינו מציאות לעצמו, כי אם, "הרי' לנגדי תמיד", ולכן, אם המדובר אינו אודות "הוי' (ש)לנגדי תמיד", אלא אודות מציאותו, הרי זה אצלו באופן של השתוות, כיון שאינו מציאות לעצמו, ומה שנוגע לו אינו אלא רצון העליין.

ט. ולאורי שהכעשי"ט מבאר ענין ההשתוות במדות, מוסקי, יוכן בכל שאר דברים":

לא מספיק ענין השתוות במדות בלבד, אלא ענין ההשתוות צריך לחדור גם בחב"ד וכלל שאר כחות הנפש — שזוהו החידוש של תורת חסידות חב"ד, שלא מספיקה העבודה במדות בלבד, ואילו השכל ישאר במקום אחר, אלא העבודה צריכה לחדור בפנימיות בכל כחות נפשו. וזהו "בכל שאר הדברים" — שענין ההשתוות צריך לחדור בכל פרוצף המקומה של כחות נפש האדם, בחב"ד חג"ת ונה"י.

י. וליאחורי כן מוסקי "וכן בכל האביליות":

46) גיטין נו, ב.
47) ראה מה"ש תרפ"ז ע' 114. אגרות — ב"חיים יום" נו חשתו.